

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Matúškova 21, 833 16 Bratislava

**Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu
prioritného škodcu *Dendrolimus sibiricus***

Predložil:
Ing. Štefánia Buschbacher
generálna riaditeľka ÚKSÚP

Schválil:
Ing. Richard Takáč
Minister pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Bratislava, september 2023

Obsah

Úvod.....	3
1. Zoznam skratiek a pojmy	4
2. Legislatíva	4
3. Popis <i>Dendrolimus sibiricus</i>	5
4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov ..	6
5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb	9
6. Podozrenie z výskytu <i>Dendrolimus sibiricus</i>	9
7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu <i>Dendrolimus sibiricus</i>	10
8. Diagnostické laboratória	10
9. Potvrdenie výskytu <i>Dendrolimus sibiricus</i>	11
10. Geografické určenie vymedzenej oblasti	12
11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte <i>Dendrolimus sibiricus</i>	14
12. Dohľad a eradikácia	15
13. Rastlinolekárske opatrenia	15
14. Prieskumy vymedzených oblastí pre <i>Dendrolimus sibiricus</i>	16
15. Zrušenie vymedzenej oblasti	17
16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania.....	17
17. Zásady odbornej prípravy a školení	18
18. Finančné zabezpečenie	18
19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení.....	18
20. Platnosť	18
Príloha č. 1 Obrazová príloha <i>Dendrolimus sibiricus</i>	19
Príloha č. 2 Zoznam pomôcok pre prácu v teréne	23
Príloha č. 3 Možnosti ochrany.....	24

Úvod

Cieľom vypracovania a vyhlásenia vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Dendrolimus sibiricus* je zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu prioritného škodcu *Dendrolimus sibiricus* na území Slovenskej republiky. *Dendrolimus sibiricus* patrí medzi prioritných škodcov Únie a na území Únie by spôsobil neprijateľný hospodársky, environmentálny či sociálny vplyv. Právny rámec na kontrolu škodcu *Dendrolimus sibiricus* je obsiahnutý v legislatívnych predpisoch EÚ a v národnej legislatíve.

Prípravu NPP zabezpečil Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. NPP je podľa potreby vyhodnocovaný a aktualizovaný.

Orgány štátnej správy v rastlinolekárskej oblasti podľa § 4 a 5 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení na uplatňovanie tohto národného pohotovostného plánu uvedené v príslušnej legislatíve EÚ a národnej legislatíve.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave v súlade s § 4 písm. g) zákona č. 405/2011 predkladá MPRV SR opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Dendrolimus sibiricus*. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v súlade s § 3 písm. l) prvý bod zákona č. 405/2011 vyhlasuje vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Dendrolimus sibiricus*.

Na účely tohto NPP sa používajú pojmy uvedené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES v platnom znení.

1. Zoznam skratiek a pojmy

Skratky:

EFSA - Európsky úrad pre bezpečnosť potravín

EPPO – Európska a stredozemská organizácia na ochranu rastlín

EÚ – Európska únia

FAO – Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

NLC – Národné lesnícke centrum

NPP – Národný pohotovostný plán

OKOR – oddelenie kontroly ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave

OOR – odbor ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave

SCoPAFF – Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, sekcia zdravie rastlín

SR – Slovenská republika

TSÚP – Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

ISPM č. 9 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Pokyny pre programy eradikácie škodlivých organizmov“

ISPM č. 14 - medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Uplatnenie integrovaných opatrení systémovému prístupu pri riadení rizika škodlivých organizmov“

ISPM č. 15 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Regulácia dreveného obalového materiálu v medzinárodnom obchode“

Pojmy

a) „**hostiteľské rastliny**“ sú rastliny z čeľade *Pinaceae*, okrem osiva, peľu a rastlín v tkanivových kultúrach;

b) „**špecifikované drevo**“ je drevo z rastlín čeľade *Pinaceae*, ktoré si zachovalo svoj prirodzený zaoblený povrch s kôrou;

c) „**špecifikovaná kôra**“ je kôra z rastlín čeľade *Pinaceae*.

2. Legislatíva

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 z 26. októbra 2016 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES. (Ú. v. EÚ L 317, 23.11.2016, s. 4 – 104) v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2016/2031“)
- Vykonávacie Nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2072 z 28. novembra 2019, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031, pokiaľ ide o ochranné opatrenia proti škodcom rastlín, a ktorým sa zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 690/2008 a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2019 (Ú. v. EÚ L 319, 10.12.2019, s. 1 – 279) v platnom znení

- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1702 z 1. augusta 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 zostavením zoznamu prioritných škodcov.(Ú. v. EÚ L 260, 11.10.2019, s. 8 – 10)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 90/425/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách) (ďalej len „nariadenie o úradných kontrolách“)(Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1 – 142) v platnom znení
- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2016/159 zo 4. februára 2016, ktorým sa stanovujú postupy predkladania žiadostí o granty a žiadostí o platbu, ako aj súvisiacich informácií, pokiaľ ide o núdzové opatrenia proti škodcom rastlín podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014: (Ú. v. ES L 031 6.2.2016) v platnom znení
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1715 z 30. septembra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá fungovania systému riadenia informácií pre úradné kontroly a jeho zložiek („nariadenie o IMSOC“): (Ú. v. ES L 261 14.10.2019) v platnom znení
- Zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“)
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“)

3. Popis *Dendrolimus sibiricus*

Živočíšny druh patrí taxonomicky do triedy *Insecta* - hmyz, radu *Lepidoptera* - motýle, čeľade *Lasiocampidae* – priadkovcovité a rodu *Dendrolimus*.

3.1 Životný cyklus *Dendrolimus sibiricus*

Celý životný cyklus zvyčajne trvá 2 roky (1 až 3 roky podľa podmienok prostredia). Škodca je veľmi dobrý letec a podľa niektorých zdrojov dokáže preletieť až 12 km za rok, iné zdroje uvádzajú oveľa väčšiu vzdialenosť, 40 až 50 km (až 100 km za rok).

Vajíčka samic kladú približne v júli na ihlice predovšetkým v spodnej časti koruny, ale aj v iných častiach stromu, niekedy aj na zemi.

Larvy sa liahnu počas 13 až 15 dní. Prvý instar lariet požiera okraje ihlíc. Zvliekajú sa za 9 až 12 dní. Druhý instar sa zvlieka po 3 až 4 týždňoch. Tretí instar larvy približne v septembri schádza do pôdy, kde prezimuje v horných vrstvách pôdy. Na jar nasledujúceho roku sa larvy vracajú do korún, kde požierajú celé ihlice a niekedy aj kôru mladých výhonkov. Na jeseň sa vracajú do pôdy a prezimujú druhýkrát. Na ďalšiu jar larvy vyliezajú do korún za ďalším žerom, ktorý ukončujú približne v júni. Následne sa v korunách stromov zakuklia v podobe hodvábných zámotkov. Táto fáza trvá 18 až 22 dní. Po uplynutí tejto doby sa objavujú dospelé jedince.

Dospelé jedince sú hnedo-sivej farby, ich predné krídla majú 2 tmavé pruhy s bielou škvrnou v strede. Samičky sú približne 40 milimetrov dlhé s rozpätím krídla 60 až 80 milimetrov, samčeky sú približne 30 milimetrov dlhé s rozpätím krídel 40 až 60 milimetrov. Larvy sú prevažne čierne alebo tmavohnedé s početnými škvrkami a dlhými brvami a sú dlhé 55 až 70 milimetrov.

Sucho a niektoré ďalšie faktory môžu zvyšovať hustotu populácie. Vzhľadom na to, že 2 generácie dospelých jedincov sa objavujú súčasne, tak populácia sa prudko zvyšuje. Ohniská výskytu sú cyklické v perióde 8 až 11 rokov a v trvaní po dobu 2 až 3 rokov.

3.2 Symptomatické prejavy *Dendrolimus sibiricus*

Požieraním ihličiek dochádza k oslabovaniu stromov, ktoré môžu pri veľmi silnom výskyte postupne celé rednúť, slabnúť až odumrieť. Húsenice sa živia ihličkami viacerých druhov ihličnatých drevín vyskytujúcich sa na našom území. Premnoženia v oblastiach jeho prirodzeného výskytu často zaberajú obrovské plochy, na ktorých sú porasty zničené. U nás môžu byť ohrozené ihličnaté porasty, najmä na severnom Slovensku.

4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov

Zodpovednosť za kontrolu *Dendrolimus sibiricus* na území SR má ÚKSÚP, ktorý úzko spolupracuje s NLC. Kontroly metodicky riadi a usmerňuje OOR (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP. Výkon kontroly v teréne vykonávajú oblastní fytoinšpektori OKOR Odboru kontroly (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP a tiež zamestnanci NLC.

4.1 MPRV SR:

- schvaľuje NPP,
- koordinuje úlohy jednotlivých zodpovedných orgánov v rámci svojej pôsobnosti,
- je koordinačným a rozhodujúcim orgánom v prípade sporov v rámci spolupráce s orgánmi v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4.2 ÚKSÚP:

Po potvrdení výskytu *Dendrolimus sibiricus*.

4.2.1 ÚKSÚP (vecne príslušný odbor ochrany rastlín):

- nariadi podľa § 9 ods. 2 zákona č. 405/2011 Z. z. v súlade s bodom 13 rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu škodcu pre vlastníkov alebo užívateľov pozemkov vo vymedzenej oblasti,
- vypracuje akčný plán podľa čl. 27 nariadenia (EÚ) 2016/2031,
- informuje Európsku komisiu a ostatné členské štáty o výskyte *Dendrolimus sibiricus* a prijatých opatreniach.

4.2.2 Odbor ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia vnútornej karantény:*

- koordinuje všetky činnosti súvisiace s týmto pohotovostným plánom,
- z dostupných podkladov určuje vymedzenú oblasť,
- zabezpečuje informovanosť profesionálnych prevádzkovateľov, verejnosti a orgánov verejnej správy vo vymedzenej oblasti,
- komunikuje s dotknutými subjektami, užívateľmi a vlastníkami pozemkov u ktorých bol zistený výskyt škodcu,
- organizuje osobné stretnutia dotknutých subjektov, užívateľov a vlastníkov pôdy nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje školenia pre osoby, ktoré sú, okrem fytoinšpektorov, zapojené do prieskumu a odberu vzoriek,
- zhromažďuje podklady pre dodatočné finančné zabezpečenie úloh vyplývajúcich z tohto pohotovostného plánu,

b) *koordinátor prieskumov škodlivých organizmov:*

- vypracúva plány prieskumu a odberu vzoriek vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje informovanosť verejnosti,
- spracúva informácie a podklady z terénnych kontrol,
- vypracúva mapy miest prieskumu vzorkovania a vymedzených oblastí,

c) *pracovník 1 oddelenia vnútornej karantény:*

- prijíma oznámenia z podozrenia na výskyt *Dendrolimus sibiricus*,
- vypracúva rozhodnutia na eradikáciu výskytu *Dendrolimus sibiricus*, ktoré v kópii zasiela na MŽP SR,
- spolupracuje pri určovaní vymedzenej oblasti,
- koordinuje kontrolu vykonania nariadených rastlinolekárskeho opatrení,

d) *pracovník 2 oddelenia vnútornej karantény:*

- zhromažďuje písomné dokumenty súvisiace s výskytom *Dendrolimus sibiricus*,
- spolupracuje pri zabezpečení materiálneho vybavenia fytoinšpektorov,
- zhromažďuje podklady pre zabezpečenie odškodnenia dotknutých subjektov.

e) *pracovník zastupující SR na zasadnutiach SCoPAFF:*

- zasiela správy o výskyte *Dendrolimus sibiricus* a vydaných eradikačných opatreniach Komisii a členským štátom,
- v prípade potreby komunikuje s dotknutým štátom, do ktorého by zasiahla vymedzená oblasť *Dendrolimus sibiricus*,
- komunikuje s Komisiou ohľadom odškodnenia dotknutých subjektov.

4.2.3 Odbor kontroly – riaditeľ:

- rozhoduje o zapojení inšpektorov iných oddelení odboru kontroly do prieskumu a vzorkovania vo vymedzených oblastiach *Dendrolimus sibiricus*.

4.2.3.1 Oddelenie kontroly ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia kontroly ochrany rastlín:*

- rozhoduje o presunoch fytoinšpektorov do vymedzených oblastí v rámci SR za účelom vykonávania prieskumu a vzorkovania na *Dendrolimus sibiricus*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie fytoinšpektorov.

b) *fytoinšpektori:*

- vykonávajú v teréne prieskum a odber vzoriek *Dendrolimus sibiricus*,
- poskytujú podklady na určenie vymedzenej oblasti.

4.2.4. Odbor laboratórnych činností (Sekcia laboratórnych činností a TSÚP):

- prioritne vykonáva diagnostické rozbory vzoriek z vymedzenej oblasti na *Dendrolimus sibiricus*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie potrebné pre diagnostiku vysokých počtov vzoriek tak, aby sa zbytočne nepredlžoval čas diagnostiky.

4.2.5 NLC:

- pripravuje mapové podklady výskytu hostiteľských drevín v lesných porastoch,
- pripravuje porastové mapy pre dotknuté územie s vyznačením jednotlivých zón,
- spolu-informuje užívateľov lesov v dotknutých oblastiach na území SR o výskyte *Dendrolimus sibiricus* a zaradení porastov do zón,
- spolupracuje pri zabezpečovaní monitoringu a odberoch vzoriek *Dendrolimus sibiricus* v lesných porastoch.
- NLC na žiadosť MPRV SR vytvorí databázu firiem zaoberajúcich sa ťažbou dreva a arboristikou, ktorých je potrebné osloviť pre potreby ochranných opatrení, pričom

následne spolupracuje pri konkrétnom výbere subjektov na vykonanie rastlinolekárskeho opatrenia.

5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb

Podľa § 10 zákona č. 405/2011 Z. z. fytoinšpektor je oprávnený vstupovať na pozemky a do prevádzkových priestorov, v ktorých sa rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety pestujú, vyrábajú, používajú, skladujú, uvádzajú na trh alebo sú v nich inak prítomné. Zároveň má fytoinšpektor oprávnenie vstupovať do dopravných prostriedkov, ktorými sa prepravujú samotné rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety.

6. Podozrenie z výskytu *Dendrolimus sibiricus*

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 405/2011 sú osoby na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinné oznámiť bezodkladne na ÚKSÚP, odbor ochrany rastlín výskyt, rozširovanie alebo podozrenie z výskytu karanténnych škodcov Únie alebo príznaky napadnutia alebo poškodenia týmito škodlivými organizmami.

6.1 Opatrenia, ktoré musia ihneď prijať profesionálni prevádzkovatelia

Ak má profesionálny prevádzkovateľ podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Dendrolimus sibiricus* na rastlinách, rastlinných produktoch alebo iných predmetoch, ktoré sú pod kontrolou daného prevádzkovateľa, ihneď toto podozrenie oznámi odboru ochrany rastlín ÚKSÚP, aby tento prijal opatrenia v súlade s článkom 10 nariadenia 2016/2031. Profesionálny prevádzkovateľ v prípade potreby takisto ihneď prijme predbežné opatrenia s cieľom zabrániť usídleniu a šíreniu škodcu *Dendrolimus sibiricus*.

6.2 Opatrenia, ktoré majú prijať osoby iné ako profesionálni prevádzkovatelia

Každá osoba iná ako profesionálny prevádzkovateľ, ktorá má odôvodnené podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Dendrolimus sibiricus*, ihneď oznámi túto skutočnosť odboru ochrany rastlín ÚKSÚP. Ak sa oznámenie nepodá písomne, odbor ochrany rastlín ÚKSÚP o ňom vyhotoví úradný záznam. Uvedená osoba poskytne informácie o tomto výskyte, ktoré má k dispozícii.

Osoba, ktorá podala oznámenie konzultuje s OOR opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zabránenie šírenia škodcu *Dendrolimus sibiricus* a jeho odstránenie z dotknutých rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov a v náležitom prípade z priestorov danej osoby.

Hlásenie podozrenia výskytu škodcu *Dendrolimus sibiricus* možno realizovať telefonicky na telefónnom čísle 02/59 88 03 45, e-mailom na ochrana@uksup.sk alebo písomne na adresu:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor ochrany rastlín
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Všetky nahlásené podozrenia z výskytu je potrebné prešetriť fytoinšpektormi ÚKSÚP. Okrem miesta podozrivého na výskyt je potrebné skontrolovať aj jeho bezprostredné okolie. Kontrola je zameraná na hostiteľov *Dendrolimus sibiricus* v danej lokalite. Kontrolovaný je ich

zdravotný stav a v prípade potreby sa odoberie vzorka na diagnostický rozbor. Z danej kontroly podá fytoinšpektor podrobnú správu prostredníctvom Záznamu o vykonaní kontroly – A Odboru ochrany rastlín ÚKSÚP.

V prípade oznámenia od iného členského štátu, že vymedzená oblasť zriadená týmto členským štátom zasahuje na územie SR, ÚKSÚP postupuje podľa konkrétnej situácie spôsobenej týmto oznámením a v súlade s týmto pohotovostným plánom.

7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu *Dendrolimus sibiricus*

Aby sa potvrdila prítomnosť *Dendrolimus sibiricus* je potrebné odobrať vzorku škodcu alebo časti napadnutého rastlinného materiálu (vrátane dreva). Vzorkujú sa podozrivé časti stromov, dreva alebo dreveného obalového materiálu, najlepšie aj s niektorým z vývojových štádií škodcu. Odber vzorky fytoinšpektori a zamestnanci NLC uskutočnia počas celého roka, ale najmä v období pred výletom prvých dospelých jedincov (jún – júl) alebo odchyt dospelých jedincov uskutočnia prostredníctvom lapačov. Nakoľko ide o karanténny materiál, je potrebné zabezpečiť, aby bola vzorka zabalená tak, aby nedošlo k poškodeniu obalu a prípadnému ďalšiemu šíreniu *Dendrolimus sibiricus*. Vzorka slúžiaca na rozbor musí byť označená identifikačnými údajmi, aby bolo možné vzorky v laboratóriu spárovať s informáciami uvedenými v priloženom Zázname o odbere vzorky, ktorý musí obsahovať najmenej: jedinečné číslo odberu, dátum odberu, miesto odberu vrátane GPS súradníc, typ výsadby, názov subjektu, z ktorého bola vzorka odobratá, názov hostiteľa, príznakovosť a meno vzorkovateľa. Záznamy o odbere vzorky sú v písomnej aj/alebo elektronickej podobe v elektronickom systéme ÚKSÚP.

Prieskum a vzorkovanie vykonávajú aj ďalšie vyškolené osoby a iné fyzické osoby delegované na tieto činnosti v súlade s článkom 30 nariadenia o úradných kontrolách.

8. Diagnostické laboratóriá

Odobraté vzorky rastlinného materiálu, dreva alebo dreveného obalového materiálu alebo škodcu akéhokoľvek vývinového štádia (usmrtené, prípadne živé, pri ktorých je nevyhnutné zabrániť náhodnému vypusteniu), sú zasielané do jednotlivých diagnostických laboratórií Sekcie laboratórných činností ÚKSÚP na adresy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
SNP 746/99
96202 Vígľaš

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Letná 3
041 39 Košice

Diagnostické metódy

Pre stanovenie prítomnosti *Dendrolimus sibiricus* v odobratých vzorkách bude použitá EPPO Datasheet for *Dendrolimus sibiricus*.

Referenčné laboratóriá EÚ pre hmyz a roztoče:

konzorcium pod vedením French Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety (ANSES)
Plant Health Laboratory, Entomology and Invasive Plants Unit
755 avenue du campus Agropolis
CS 30016, 34988 Montferrier-sur-Lez cedex
Francúzsko,

ktorého súčasťou je aj:

Austrian Agency for Health and Food Safety
AGES, Institute for Sustainable Plant Production
Spargelfeldstraße 191
1220 Viedeň
Rakúsko

9. Potvrdenie výskytu *Dendrolimus sibiricus*

Po potvrdení výskytu *Dendrolimus sibiricus* ÚKSÚP informuje dotknutý subjekt (a v prípade potreby NLC), v ktorom bol potvrdený výskyt škodcu o tomto výskyte a potrebe prijatia eradikačných opatrení. ÚKSÚP následne vypracuje akčný plán, ktorý musí vychádzať z NPP pre prípad podozrenia a výskytu *Dendrolimus sibiricus*.

Po potvrdení výskytu *Dendrolimus sibiricus*, ÚKSÚP zhromaždí tieto informácie:

- pravdepodobný pôvod *Dendrolimus sibiricus*, ak je podozrenie, že pôvodcom ohniska je zásielka rastlín alebo rastlinných produktov, vrátane dreva a drevených výrobkov,
- geografickú polohu daného výskytu vrátane akýchkoľvek abiotických faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť ohnisko nákazy, napr. výskyt bol zaznamenaný na významnej dopravnej trase,
- mapovanie výskytu, ktoré zahŕňa zobrazenie infikovaných hostiteľov v danej lokalite s popisom (druh, štádium vývoja a pod.) a odhad počtosti a rozmiestnenia potenciálnych hostiteľov v bezprostrednom okolí od miesta výskytu,
- kedy a ako bol škodca zistený a identifikovaný (vrátane fotografií),
- úroveň výskytu *Dendrolimus sibiricus* a vývinové štádium,
- rozsah a dosah škôd,
- v závislosti od miesta výskytu – informácie o dovoze hostiteľov do dotknutého subjektu za obdobie posledných 12 mesiacov,
- v závislosti od miesta výskytu – nedávny vývoz alebo presun hostiteľov do iných subjektov z infikovaného subjektu,

- v závislosti od miesta výskytu – prístupnosť miesta pre mechanizáciu na likvidáciu hostiteľov,
- ošetrovanie hostiteľov, ktoré by mohlo ovplyvniť vývoj symptómov alebo diagnostiku škodcu,
- pri zásielkach podrobné informácie o mieste pôvodu dovezeného tovaru.

10. Geografické určenie vymedzenej oblasti

Po potvrdení výskytu *Dendrolimus sibiricus* fytoinšpektori vykonajú delimitačný prieskum za účelom určenia zamorenej zóny a zistenia rozšírenia *Dendrolimus sibiricus*. Prieskum sa začína od potvrdeného napadnutého hostiteľa a pokračuje smerom von od neho v okruhu najmenej jedného km od napadnutých rastlín. Metódy prieskumu sa stanovujú v závislosti od ročného obdobia podľa tabuľky č. 1 (Obdobie pozorovania *Dendrolimus sibiricus*).

Tabuľka č. 1 – Obdobie pozorovania *Dendrolimus sibiricus* (jednotlivé štádiá)

Životné štádium	Obdobie pozorovania	Lokalizácia	Metóda pozorovania
Vajíčko	Polovica júna – koniec júla	V reťazcoch alebo zoskupeniach (3-100 vajíčok) na ihliciach a vetvičkách hostiteľských rastlín v nižšej časti koruny stromu	Vizuálna prehliadka
Larva (požer alebo diapauza)	Koniec apríla – polovica septembra	Na vetvičkách v korune hostiteľskej rastliny	Vizuálne pozorovanie poškodenia hostiteľskej rastliny
Larva (migrácia)	Skoro na jar a neskoro na jeseň	Migrácia cez kmeň do vrcholu stromu / hrabanky	Lepové pásy umiestnené v úrovni očí okolo kmeňa hostiteľa
Larva (prezimovanie)	Koniec septembra – polovica apríla	V hrabanke pod stromami	Odber vzoriek z hrabanky a pôdy do 1 m okolo stromu, tento spôsob diagnostiky nie je spoľahlivý v prípade nízkej prítomnosti škodcu
Kukla / kokóny	Jún	Väčšinou spodná strana konára v korune stromu	Vizuálna prehliadka hostiteľov
Dospelce (samčekovia)	Jún – júl	V blízkosti alebo na vhodnej hostiteľskej rastline vo výške 1,5 – 2 m.	Feromónové lapače

10.1 Určenie vymedzenej oblasti

Na základe delimitačného prieskumu *Dendrolimus sibiricus* OOR určí **vymedzenú oblasť**, ktorá pozostáva zo:

- **zamorenej zóny**, teda oblasti, v ktorej sa nachádzajú všetky hostiteľské rastliny, špecifikované drevo a kôra, o ktorých je známe, že boli napadnuté *Dendrolimus sibiricus*, všetky symptomatické rastliny a rastliny pravdepodobne napadnuté s ohľadom na ich umiestnenie v blízkosti napadnutých rastlín a tiež pôda; a
- **nárazníkovej zóny**, ktorá obklopuje zamorenú zónu, s polomerom aspoň 10 km odvonkajšieho okraja zamorenej zóny Táto vzdialenosť je založená na odporúčaní karty prieskumu škodcov úradu EFSA pre ročnú mieru šírenia škodcu.

Určenie vymedzenej oblasti zohľadňuje vedecké zásady, biológiu *Dendrolimus sibiricus* vrátane údajov o migračnej schopnosti, úrovni zamorenia, geografických vlastnostiach oblasti, osobitnom rozmiestnení hostiteľských rastlín a dreva v príslušnej oblasti a dôkazoch o usídlení *Dendrolimus sibiricus*

V rámci vymedzených oblastí ÚKSÚP zvyšuje informovanosť verejnosti o hrozbe *Dendrolimus sibiricus* a o opatreniach prijatých na zabránenie jeho ďalšiemu šíreniu mimo týchto oblastí. ÚKSÚP zabezpečí, aby široká verejnosť a profesionálni prevádzkovatelia mali informácie o vymedzených oblastiach.

Vymedzená oblasť vytvorená na základe výsledkov delimitačného prieskumu fytoinšpektorov a zamestnancov NLC musí byť stanovená čo najskôr od zistenia pozitívneho výskytu, nakoľko prioritou je zabránenie šíreniu *Dendrolimus sibiricus* do ďalších lokalít. To si vyžaduje rýchlu reakciu od zistenia výskytu a rovnako aj dostatočný počet vyškolených osôb, ktorí v teréne zabezpečujú tieto kontroly. Na urýchlenie určenia vymedzenej oblasti môže ÚKSÚP v prípade potreby využiť aj snímkovanie dronmi pri dodržaní príslušných legislatívnych predpisov.

Vymedzená oblasť sa určí v prípade, ak:

- sa zistí výskyt živých alebo mŕtvych štádií škodcu na hostiteľských rastlinách,
- sa zistia živé alebo mŕtve štádiá škodcu na špecifikovanom dreve, kôre alebo v pôde,
- sa lapačmi odchytiť živé dospelé jedince *Dendrolimus sibiricus* za okolností, keď dospelé jedince mohli uniknúť aj do okolia.

Vo vymedzenej oblasti sa vykonávajú opatrenia, ktorých cieľom je zabránenie pohybu potenciálne napadnutého materiálu. K týmto opatreniam patrí zákaz pohybu rastlinného materiálu a rastlín určených na výsadbu a špecifikovaného dreva, kôry a pôdy. Hostiteľské rastliny určené na výsadbu musia byť zlikvidované. Je zakázané premiestňovať pôdu z vymedzeného územia.

Ak sa v nárazníkovej zóne zistí prítomnosť *Dendrolimus sibiricus*, ÚKSÚP bezodkladne určí novú vymedzenú oblasť zohľadňujúcu dané zistenie. Vo vymedzenej oblasti sa nesmú po dobu trvania obmedzení vysádzať nové hostiteľské rastliny. V prípade, že sa má vymedzená oblasť rozšíriť za hranice SR, ÚKSÚP okamžite informuje príslušnú národnú organizáciu ochrany rastlín o tejto skutočnosti.

10.2 Výnimky z určenia vymedzenej oblasti

ÚKSÚP sa môže rozhodnúť nezriadiť vymedzenú oblasť, ak je splnená jedna z týchto podmienok:

- a) existujú dôkazy, že *Dendrolimus sibiricus* bol zavlečený do oblasti s rastlinami, drevom alebo kôrou, ktoré boli napadnuté pred ich vstupom do príslušnej oblasti a je zaručené, že nedošlo k usídleniu *Dendrolimus sibiricus* a že šírenie a množenie nie je možné vzhľadom na jeho biologické vlastnosti, alebo
- b) existujú dôkazy, že výskyt *Dendrolimus sibiricus* je izolovaný nález, ktorý bezprostredne súvisí s hostiteľskou rastlinou, drevom alebo kôrou, pričom sa nepredpokladá jeho usídlenie a je zaručené, že nedošlo k usídleniu *Dendrolimus sibiricus* a že šírenie a množenie nie je možné vzhľadom na jeho biologické vlastnosti.

Ak ÚKSÚP využije výnimku z určenia vymedzenej oblasti, musí:

- a) okamžite nariadiť opatrenia na zabezpečenie urýchlenej eradikácie *Dendrolimus sibiricus* a vylúčenie možnosti jeho šírenia,
- b) zabezpečiť pravidelné a intenzívne monitorovanie počas obdobia zahŕňajúceho aspoň jeden životný cyklus *Dendrolimus sibiricus*,
- c) počas aspoň jedného životného cyklu *Dendrolimus sibiricus* plus jeden ďalší rok pravidelne a intenzívne počas letového obdobia *Dendrolimus sibiricus* vykonávať prieskum v šírke aspoň 1 km okolo napadnutých rastlín alebo miesta, kde sa *Dendrolimus sibiricus* našiel;
- d) spätne vysledovať pôvod napadnutia, preskúmanie hostiteľských rastlín, špecifikovaného dreva alebo kôry okolo zistenia akýchkoľvek príznakov napadnutia vrátane cieľného deštruktívneho odberu vzoriek s cieľom zlikvidovať prítomnosť lariev;
- e) zvyšovať povedomie verejnosti o hrozbe *Dendrolimus sibiricus*; a
- f) prijať akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže pomôcť eradikovať *Dendrolimus sibiricus*, berúc do úvahy ISPM č. 9 a uplatňovanie integrovaného prístupu v súlade so zásadami stanovenými v ISPM č. 14.

11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte *Dendrolimus sibiricus*

Ak je úradne potvrdená prítomnosť *Dendrolimus sibiricus* na území SR ÚKSÚP zabezpečí:

1. informovanie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
2. informovanie Komisie a ostatných členských štátov o výskyte prioritného škodcu *Dendrolimus sibiricus* v súlade s nariadením o IMSOC. Správa obsahuje minimálne počty a lokality s výskytom *Dendrolimus sibiricus* vrátane máp, počtu napadnutých rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré boli identifikované, ovzorkované a testované, ako aj samotné výsledky laboratórnych testov. Taktiež je potrebné oznámiť

Komisii a ostatným členským štátom opatrenia, ktoré boli prijaté a ktoré sa rozhodla SR prijať na eradikáciu *Dendrolimus sibiricus*. Podobne sa postupuje aj v prípade zistenia výskytu v ďalšej oblasti, kde výskyt *Dendrolimus sibiricus* predtým nebol známy. Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Dendrolimus sibiricus*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Dendrolimus sibiricus* v nárazníkovej zóne sa Komisii a ostatným členským štátom oznamuje bezodkladne,

3. informovanie verejnosti o opatreniach, ktoré prijal a ktoré plánuje prijať, a o všetkých opatreniach, ktoré majú prijať príslušné kategórie profesionálnych prevádzkovateľov alebo iné osoby,
4. organizovanie pravidelných stretnutí, ktorých cieľom je riešiť aktuálny stav šírenia *Dendrolimus sibiricus*, prijaté opatrenia, financovane, zvyšovanie povedomia o výskytoch a pod.

12. Dohľad a eradikácia

V prípade, že počas prieskumov sa nezistia napadnuté hostiteľské rastliny a nie sú ani žiadne dôkazy o možnej prítomnosti *Dendrolimus sibiricus*, situácia sa vyhodnotí tak, že sa *Dendrolimus sibiricus* nemohla ďalej šíriť do prostredia, ÚKSÚP pristúpi k **dohľadu** nad miestom výskytu. Takéto miesto je potrebné niekoľkokrát v priebehu roka skontrolovať, pričom prieskumy sa vykonávajú v oblasti s polomerom 10 km od miesta výskytu.

Pri tomto intenzívnom prieskume sa vykonávajú kontroly každého hostiteľa a spojí sa aj s prieskumom pomocou feromónových lapačov. Tie sa nainštalujú v okolí miesta výskytu na slnečnú stranu porastu a pravidelne raz za dva týždne sa skontrolujú. Tento prieskum a dotknutý subjekt sú pod stálou rastlinolekárskou kontrolou najmenej 3 roky.

V prípade, že sa počas prieskumov **nezistia príznakové rastliny**, ale existuje vysoká pravdepodobnosť, že sa dospelé jedince *Dendrolimus sibiricus* rozšírili do okolitého prostredia, je potrebné vykonávať prísnejší dohľad nad miestom výskytu, ktorý je popísaný v časti 14. „Prieskumy vymedzených oblastí pre *Dendrolimus sibiricus*“. Po stanovení vymedzených oblastí je potrebné vykonávať ich každoročné pravidelné kontroly.

V prípade, že sa počas prieskumov **zistia príznakové rastliny**, je potrebné vykonať eradikáciu.

13. Rastlinolekárske opatrenia

V prípade potvrdenia výskytu *Dendrolimus sibiricus* ÚKSÚP rozhodnutím nariadi rastlinolekárske opatrenia, ktoré musí prijať a realizovať osoba, ktorá je užívateľom dotknutých pozemkov s napadnutými rastlinami alebo má pod kontrolou dotknutý tovar. Vo fáze prípravy rozhodnutia ÚKSÚP komunikuje s dotknutým subjektom reálne možnosti vykonania potrebných opatrení z hľadiska materiálneho vybavenia a finančného krytia. V prípade výskytu u profesionálneho prevádzkovateľa dostane subjekt pokyny s predbežnými opatreniami ešte pred zaslaním rozhodnutia, ktorých cieľom je znížiť riziko šírenia škodcu. Rozhodnutie sa zasiela dotknutému subjektu a fytoinšpektorovi spolu s termínom vykonania opatrení. Subjekt zabezpečí mechanizáciu na likvidáciu rastlín, zlikviduje napadnuté rastliny a zabezpečí čistenie a dezinfekciu mechanizácie na vlastné náklady. Ak subjekt dané opatrenia nevykoná, zabezpečí ich vykonanie ÚKSÚP na náklady daného subjektu. Na zabezpečenie mechanizácie

na likvidáciu rastlín, ich čistenie a dezinfekciu nie je potrebné vyhlasať výberové konanie, ale ich možno realizovať priamym zadaním, čo zabezpečí ÚKSÚP.

Opatrenia je potrebné vykonať pod dohľadom fytoinšpektora, prípadne pri rozsiahlejších opatreniach fytoinšpektor vykoná kontrolu po ukončení realizácie uložených opatrení. Z následnej kontroly je potrebné spísať záznam s podrobným popisom vykonaných opatrení.

Rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu zahŕňajú:

- a) okamžité vypílenie *napadnutých rastlín a rastlín s príznakmi napadnutia *Dendrolimus sibiricus**
- b) ošetrovanie napadnutých rastlín vhodnými prípravkami na ochranu rastlín,
- c) využitie biologickej ochrany,
- d) odchyť *Dendrolimus sibiricus* pomocou feromónových lapačov,
- e) spálenie, prípadne štiepkovanie a mulčovanie rastlín (týka sa aj v prípade zistenia *Dendrolimus sibiricus* v zásielke z dovozu),
- f) zákaz akéhokoľvek premiestňovania potenciálne napadnutého rastlinného materiálu a pôdy z vymedzených oblastí,
- g) stroje a technika, ktoré sa používajú pri likvidácii rastlín vo vymedzenej oblasti sa musia dôkladne očistiť od pôdy,
- h) ak sa materiál likviduje mimo vymedzenej oblasti musí sa prepravovať v uzavretom kontajneri.
- i) zvyšovanie povedomia verejnosti o hrozbe *Dendrolimus sibiricus* a opatreniach prijatých na zabránenie jeho zavlečenia na územie Únie a jeho šírenia na území Únie vrátane podmienok týkajúcich sa premiestňovania hostiteľských rastlín, špecifikovaného dreva a kôry z vymedzenej oblasti;
- j) v prípade potreby špecifické opatrenia na riešenie osobitných situácií alebo komplikácií, ktoré možno odôvodnene očakávať, že zabránia, sťažia alebo oddialia eradikáciu, najmä tie, ktoré súvisia s dostupnosťou a primeranou eradikáciou všetkých rastlín, ktoré sú napadnuté alebo v prípade ktorých existuje podozrenie, že boli napadnuté, bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú, či ide o verejné alebo súkromné vlastníctvo alebo bez ohľadu na osobu či subjekt, ktoré sú za ne zodpovedné;
- k) akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže prispieť k eradikácii *Dendrolimus sibiricus* v súlade s medzinárodnou normou pre rastlinolekárske opatrenia ISPM č. 9 a k uplatneniu systémového prístupu podľa princípov stanovených v norme ISPM č. 14;

14. Prieskumy vymedzených oblastí pre *Dendrolimus sibiricus*

Vo vymedzených oblastiach vykonávajú fytoinšpektori každoročné prieskumy uvedené v článku 19 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 s cieľom zistiť prítomnosť *Dendrolimus sibiricus*. Prieskum sa začína od **potvrdeného napadnutého hostiteľa** a pokračuje smerom von od neho. Pri prieskume sa postupuje štandardizovaným spôsobom. Do týchto intenzívnych

prieskumov sú zahrnutí **všetci rastúci hostitelia** a tiež **všetko drevo hostiteľa** vyskytujúce sa v tomto okolí.

V prípade potvrdenia výskytu *Dendrolimus sibiricus* vykoná ÚKSÚP intenzívny vymedzovací prieskum v okruhu najmenej jedného km od napadnutých rastlín.

Prieskumy v nárazníkovej zóne musia vychádzať zo všeobecných usmernení úradu EFSA pre štatisticky spoľahlivé prieskumy škodcov rastlín založené na vyhodnotení rizika a koncepcia prieskumu a systém odberu vzoriek použitý v nárazníkovej zóne musia byť navrhnuté tak, aby umožnili zistiť 1 % miery výskytu napadnutých rastlín s úrovňou spoľahlivosti najmenej 95 %.

Predpokladaný počet lapačov a vzoriek sa určí pomocou štatistického nástroja RIBESS+.

Hranica medzi zamorenou a nárazníkovou zónou sa v teréne monitoruje feromónovými lapačmi, ktoré je potrebné inštalovať v dostatočnej vzdialenosti od seba. Tieto feromónové lapače je potrebné pravidelne kontrolovať a ich vzorky včas vyhodnocovať. Veľkosť nárazníkovej zóny je s polomerom 10 km od vonkajšieho okraja zamorenej zóny, pričom nárazníková zóna je vedľa zamorenej zóny a obklopuje ju.

Hranice zamorenej a nárazníkovej zóny sa v prípade zistenia nového výskytu v nárazníkovej zóne musia prehodnotiť a ich veľkosť sa stanoví na základe ďalších prieskumov.

Hostiteľov vo vymedzených oblastiach je potrebné pravidelne kontrolovať v optimálnom časovom období. Tieto kontroly sa zamerajú na symptomatické prejavy.

Ak výsledky prieskumov potvrdia, že *Dendrolimus sibiricus* sa v oblasti vyskytuje počas viac ako troch po sebe nasledujúcich rokov, a ak existujú dôkazy o tom, že eradikácia škodcu *Dendrolimus sibiricus* už nie je možná, ÚKSÚP môže obmedziť opatrenia tak, aby slúžili na zamedzenie šírenia škodcu.

15. Zrušenie vymedzenej oblasti

Vymedzená oblasť sa môže zrušiť, ak sa na základe prieskumov nezistí *Dendrolimus sibiricus* vo vymedzenej oblasti aspoň počas troch po sebe nasledujúcich rokov.

16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania

V metodickom pokyne – „Metodický pokyn zisťovania výskytu karanténnych škodcov Únie a ostatných vybraných škodcov“, ktorým sa pri terénnych prehliadkach riadia fytoinšpektori, sú použité nasledovné protokoly:

- EPPD Data sheets on pests recommended for regulation – *Dendrolimus sibiricus*,
- Pest survey card on *Dendrolimus sibiricus*.

Všetky kontroly, odbery vzoriek, diagnostika a aj všetky náklady je potrebné riadne zdokumentovať.

17. Zásady odbornej prípravy a školení

Fytoinšpektori OKOR a zamestnanci NLC absolvujú pravidelné každoročné zaškolenie ohľadom prieskumu a opatrení týkajúcich sa kontroly *Dendrolimus sibiricus*. V prípade pozitívneho výskytu *Dendrolimus sibiricus* a následného potrebného zvýšenia počtu osôb na vykonávanie kontrol v teréne, poverení zamestnanci OOR vykonajú neodkladné zaškolenie ďalších fyzických osôb na účely vykonávania prieskumu.

Okrem toho ÚKSÚP zverejňuje informačné letáky a vykonáva odborné prednášky zamerané na prioritných škodcov Únie s cieľom zvyšovať informovanosť obyvateľstva ohľadom ochrany rastlín pred karanténnymi škodcami Únie. Verejnosť má ku všetkým informáciám prístup cez internetovú stránku ÚKSÚP www.uksup.sk.

18. Finančné zabezpečenie

Každoročné pravidelné prieskumy, vzorkovanie a diagnostika sú hradené z bežného rozpočtu dotknutých organizácií. V prípade zistenia výskytu *Dendrolimus sibiricus* a následného uplatňovania tohto pohotovostného plánu v praxi je potrebné finančne zabezpečiť všetky činnosti s tým súvisiace, a to finančné zabezpečenie pre:

- a) personál – mzdové náklady zamestnancov ÚKSÚP a NLC, prípadne ďalších zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR. V prípade nedostatku personálu ÚKSÚP deleguje činnosti na fyzické osoby v súlade s článkami 31 a 32 nariadenia o úradných kontrolách,
- b) materiálové vybavenie, spotrebný materiál a ostatné nevyhnutné náklady (ubytovanie a pod.) – náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR.

19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení

Dotknutým subjektom sa vyplatia náklady na odškodnenie za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov podliehajúcich opatreniam uvedeným v článku 17, článku 28 ods. 1, článku 29 ods. 1 a článku 30 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 v medziach trhovej hodnoty, ktorú by takéto rastliny, rastlinné produkty a iné predmety mali, pokiaľ by neboli dotknuté uvedenými opatreniami; prípadná zostatková hodnota sa od odškodnenia odpočítava.

Odškodnenie hospodárskych subjektov alebo majiteľov je oprávnené len v prípade, ak opatrenia boli vykonané pod dohľadom inšpektorov ÚKSÚP.

20. Platnosť

Tento národný pohotovostný plán sa uplatňuje od 15. decembra 2023.

Pohotovostný plán sa vyhodnotí a aktualizuje vždy, keď to bude potrebné na jeho prispôbenie súčasným predpisom a vývoju rizika na území SR.

Obrazová príloha *Dendrolimus sibiricus*

Dendrolimus sibiricus (DENSI) - <https://gd.eppo.int>

Samička *Dendrolimus sibiricus*
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENSI) - <https://gd.eppo.int>

Kopulácia na *Larix sibirica* (smrekovec sibírsky)
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENSI) - <https://gd.eppo.int>

Vajíčka na *Larix sibirica* (smrekovec sibírsky)

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENSI) - <https://gd.eppo.int>

Mladá larva a vajíčko

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Stará larva na *Larix sibirica* (smrekovec sibírsky)

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENDSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENDSI) - <https://gd.eppo.int>

Kokóny *Dendrolimus sibiricus*

Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENDSI/photos>)

Dendrolimus sibiricus (DENCSI) - <https://gd.eppo.int>

Silne defoliovany porast smrekovca

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/DENCSI/photos>)

Zoznam pomôcok pre prácu v teréne

- záhradnícke nožnice,
- nôž, sekerka, vrták,
- záhradnícka pílka,
- pinzeta,
- lopatka,
- ďalekohľad s dostatočným zväčšením,
- lupa,
- sprej na označovanie vzorkovaných stromov,
- uzatvárateľné vrecká veľkosti podľa potreby,
- plastové uzatvárateľné nádoby, napr. fľaštičky, skúmavky,
- vhodné dezinfekčné prostriedky (etanol, Savo a pod.),
- plastové nádoby so smrtiacou látkou pre hmyz (formaldehyd) tzv. smrtičky,
- leповé doštičky alebo feromónové lapače hmyzu,
- samolepiaca žltá páska s označením rastlinolekárskej kontroly,
- truhlica veľkosti cca 120x50x50 cm, prípadne iných rozmerov, ktorá sa uzatvorí natesno a slúži na prenos vzorky dreva z terénu do laboratórnych priestorov,
- prípadne ďalšie vhodné a potrebné pomôcky.

Možnosti ochrany

Významné sú preventívne prehliadky dovážaných rastlín a rastlinných komodít. Pri dovoze obalového materiálu je potrebné postupovať podľa normy ISPM č. 15. Vo vnútrozemí je potrebné vykonávať kontroly lesných a okrasných škôlok, lesných porastov a miest základného spracovania dreva.

Chemická

Rusko a ďalšie krajiny s výskytom *Dendrolimus sibiricus* vyvíjajú značné úsilie v ochrane proti tomuto škodcovi leteckou aplikáciou chemickými a bakteriálnymi prípravkami.

Biologická ochrana

Prirodzení nepriatelia *Dendrolimus sibiricus* zohrávajú dôležitú úlohu pri regulácii jeho populačnej hustoty. K nim patria vajíčkoví parazitoidy *Telenomus gracilis*, *Telenomus tetratomus*, *Trichogramma dendrolimi*, *Ooencyrtus pinicolus*; larválny a kuklový parazitoid *Rhogas dendrolimi*; mikroorganizmy *Bacillus dendrolimus*, *Bacillus thuringiensis*, *Beauveria bassiana*, vírusy polyhedrózy a niektoré ďalšie vírusy. Najmä *Bacillus thuringiensis* sa v niektorých častiach Ruska využíva ako súčasť stratégie kontroly.

Uvedené metódy by bolo možné využiť aj v podmienkach Slovenskej republiky, hoci by sa muselo zhromaždiť podstatne viac dôkazov o ich účinnosti a o akomkoľvek vplyve na pôvodnú faunu hmyzu ešte pred schválením na použitie v Slovenskej republike.